

"Godtycke med demokratibestämmelse"

1 oktober, 2013

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth säger sig vara en ivrig förespråkare för det fria ordet. På SVTs debattsida får vi också veta att ministern är emot censur och vill ha vidast möjliga yttrandefrihet. Tack.

Censurförbudet i våra yttrandefrihetsgrundlagar är centralt. Men det består inte bara av ett förbud för det allmänna att förhandsgranska yttranden som är tänkta att spridas utan till det är kopplat det lika centrala förbudet för hindrande åtgärder.

Den svagaste länken mellan den som formulerar ett budskap och mottagaren är distributionen eller spridningen av åsikter. Det är också där statsmakterna under hela vår historia har satt in stöten mot åsikter som den ansett olämpligt att allmänheten skulle få del av.

Det som är mest lätt att se är de mer bryska metoderna. Två exempel är transportförbudet för tidningen Trots Allt! under andra världskriget och utrikesdepartementet som 2006 såg till att Sverigedemokraternas tidning SD-kurirens webbplats släcktes.

Men det finns också raffinerade metoder som vid ett första påseende ser ut att vara positiva och präglas av omtanke och välvilja. Ett exempel är presstödet som sägs garantera mångfalden. Men samtidigt som det fungerar som en hjärtlungmaskin för tidningstitlar som inte förmår syresätta sig själva tar det livsluft från andra former av opinionsbildning. Staten har gått in och styrt den marknad som enligt grundlagen ska vara fri från regleringar som premierar vissa åsikter.

Grundlagsexperterna Gustaf Petrén och Hans Ragnemalm belyser i Sveriges Grundlagar (1980) hur positiva och negativa åtgärder från staten är två sidor av samma mynt. En selektiv skatt på vissa skrifter utgör en hindrande åtgärd och "på liknande sätt torde även positiva ingripanden till stöd för vissa publikationer på grund av deras innehåll" innebära ett hinder för de skrifter som inte kommer i åtnjutande av stödet skriver de.

Visst är det stötande att allmänna medel går till massmedier som pläderar för demokratins avskaffande som till exempel Proletären och Internationalen, eller att främlingsfientliga tidningar som Nationell i dag får presstöd.

Lena Adelsohn Liljeroth vill lösa problemet med en "demokratibestämmelse". Icke demokratiskt sinnade publikationer ska inte kunna kopplas in på hjärtlungmaskinen.

Kulturministern menar att det inte är frågan om att förbjuda vissa åsikter utan att frågan gäller om skattebetalarna "ska främja spridningen av åsikter som strider mot det demokratiska samhällets grundläggande värden. Där är min uppfattning klar. Skattemedel ska inte användas för att sända budskapet att människors värde beror på var jag kommer ifrån eller vem jag är."

Nu blir det spännande.

Säkerligen kan vi alla mer övergripande enas om vilka de "grundläggande värdena" i en demokrati är. Men när de ska ligga till grund för vilka som ska anses rumsrena och få uppbära stöd måste det ned på detaljnivå och olika värden viktas och vägas mot varandra. I annat fall väntar godtycke och rättsosäkerhet.

Nästa frågeställning gäller vem som ska avgöra vem som uppfyller kriterierna? En nämnd eller en domstol? Några andra än de med ett demokratiskt sinnelag torde väl inte komma i fråga. Ska den som får avslag ges tillfälle att i en muntlig förhandling få plädera för sitt demokratiska sinnelag?

Han med bockfot och horn sitter som alltid i detaljerna och de är fler än de här uppräknade.

Införs en demokratibestämmelse för presstödet för att undvika att odemokratiska krafter får allmänt stöd bör den i rimlighetens namn utsträckas till att gälla andra områden.

Författare och konstnärer som inte uppfyller demokratibestämmelsen bör i rimlighetens namn inte ges någon statlig inkomstgaranti eller författarlön. Och ska de verkligen också få del av biblioteksersättningen? Litteraturstödet ska väl bara kunna ges till titlar som faller in i kulturministerns definition av att vara rumsrena? Och varför ska antidemokratiska partier få bidrag till tryckningen av valsedlar och partistöd? Eftersom regeringen inte vill ta i Sverigedemokraterna med tång på grund av partiets invandringspolitiska hållning borde väl deras partistöd frysa inne?

Än trassligare och illavarslande hade det varit om regeringen och Lena Adelsohn Liljeroth vidhållit att demokratibestämmelsen även skulle innefatta krav på respekt för "principerna om jämställdhet och förbud mot diskriminering". Det är förvånande hur snabbt moderaterna och folkpartiet bytt fot i presstödsfrågan. För bara några år sedan förespråkade i synnerhet folkpartiet med emfas att stödet borde fasas ut. Vart tog den principiella hållningen vägen?

Om Lena Adelsohn Liljeroth och regeringen vill undvika eldgaffeln bör de lösa sitt dilemma genom att avskaffa alla former av selektivt stöd. Det är heller inget alternativ att utforma stödet för att stödja kvalificerad journalistik.

I stället för selektiva stöd bör staten i enlighet med grundlagens bokstav och anda införa generella lättnader för alla former av masskommunikation. Det bör ske genom att moms- och skattesatser oavsett om det gäller upplaga eller reklamskatt görs lika för såväl böcker, dagspressen, veckotidningar som TV och internet. Kanske bör det särskilda tryckssaksportot återinföras? Kanske kan de sociala avgifterna för personer som är verksamma som författare, konstnärer eller journalister sänkas?

Visst finns svårigheter med en omläggning från selektivt till generellt stöd. Men en kreativ regering förmår hitta lösningar som inte står i konflikt med grundlagen.

Nils Funcke

Läs även Kurdo Baksis debattartikel i frågan.

KOMMENTARER

Det finns 0 kommentarer på sidan.

Kommentera